

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII NAUKI IM. LUDWIKA I ALEKSANDRA BIRKENMAJERÓW

Marcin Wilczek

Streszczenie rozprawy doktorskiej „Polski przemysł amunicyjny. Odbudowa w latach 1950-1955” przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Zbigniewa Tucholskiego, prof. PAN oraz płk dr Krzysztofa M. Gaja.

W pracy przeanalizowane zostały kluczowe zagadnienia dotyczące dziejów polskiego przemysłu amunicyjnego w pierwszej połowie lat 50. XX w. Wymuszony wówczas przez Związek Sowiecki udział Polski w zimnowojennym wyścigu zbrojeń spowodował, że odtworzenie i zwiększenie potencjału produkcyjnego tej gałęzi przemysłu obronnego urosło do rangi jednego z najważniejszych przedsięwzięć gospodarki narodowej.

W okresie realizacji planu sześcioletniego na budowę i rozbudowę fabryk amunicji, organizację ośrodków badawczych przemysłu amunicyjnego i tworzenie na jego potrzeby adekwatnej infrastruktury przeznaczono ogromne środki. Bardzo dużych nakładów wymagało również pozyskanie i wdrożenie nowych technologii oraz przygotowanie kadry technicznej i odpowiedniego zaplecza surowcowego. Wraz z inwestycjami w pozostałe gałęzie przemysłu zbrojeniowego, wysiłki te odcisnęły wyraźne piętno na polskiej gospodarce, przedstawionej na *de facto* system produkcji wojennej.

Opierając się na dostępnych źródłach i opracowaniach, w rozprawie starano się udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące rzeczywistego stanu polskiego przemysłu amunicyjnego i zachodzących w nim w omawianym okresie zmian.

W rozdziale pierwszym zaprezentowana została ogólna specyfika przedmiotu badań. W jego pierwszej części przybliżono na potrzeby pracy samą definicję amunicji, obejmującą bardzo szeroki asortyment środków technicznych. Następnie przedstawiono rozwój konstrukcji amunicji, idący w parze z ewolucją techniki wojskowej na przestrzeni dziejów, oraz ogólną historię i specyfikę przemysłu amunicyjnego na świecie.

Rozdział drugi poświęcony został dziejom polskiego przemysłu amunicyjnego do końca lat 40. XX w. Opisuje proces tworzenia zdolności produkcji amunicji w okresie II Rzeczypospolitej, warunki w jakich polski przemysł amunicyjny funkcjonował podczas II wojny światowej oraz pierwszy etap odbudowy z wojennych zniszczeń.

Tematem trzeciego rozdziału jest wpływ wybuchu zimnej wojny na polski przemysł amunicyjny. Oszacowano w nim zmieniające się zapotrzebowanie Wojska Polskiego na amunicję w pierwszej połowie lat 50. XX w. i przedstawiono miejsce polskiej gospodarki w wysiłku zbrojeniowym bloku wschodniego.

Czwarty rozdział prezentuje, jak ważny gospodarce socjalistycznej Polski był przemysł amunicyjny. Została w nim opisana rozbudowa potencjału zakładów oraz pojawiające się w jej trakcie problemy i wyzwania, a także proces przygotowywania pracowników przemysłu.

W rozdziale piątym przybliżono strukturę polskiego przemysłu amunicyjnego. Znajdują się w nim informacje o roli władz centralnych, lista najistotniejszych zakładów przemysłowych zaangażowanych w produkcję amunicji oraz opis udziału sił zbrojnych w procesie produkcyjnym.

Rozdział szósty jest analizą efektywności produkcyjnej polskiego przemysłu amunicyjnego i jakości asortymentu wytwarzanego w jego zakładach. Uwzględniona w nim także została kwestia potencjału i możliwości eksportowych.

Zagadnienia przedstawione w rozdziale siódmym dotyczą potencjału badawczo-rozwojowego. Zaprezentowano najważniejsze prace badawcze, prowadzone w dziedzinie amunicji oraz ośrodki odpowiedzialne za ich realizację. Rozdział ten zawiera także analizę braków, ograniczających możliwości rozwojowe polskiego przemysłu amunicyjnego.

Rozdział ósmy porusza problematykę zewnętrznych czynników, które wpływały na funkcjonowanie przemysłu amunicyjnego. Wśród nich znalazły się: zaangażowanie władz partyjnych w działalność zakładów, zagrożenia wynikające z organizacji pracy, a także działania służb specjalnych.

W zakończeniu rozprawy, ze względu na podobieństwo uwarunkowań, polski przemysł amunicyjny pierwszej połowy lat 50. XX w. został w ograniczonym zakresie zestawiony z przedwojennym polskim przemysłem amunicyjnym. Ponadto podjęta została próba odpowiedzi na pytania dotyczące jego rzeczywistej efektywności, skutków ścisłych związków z przemysłem sowieckim oraz samej zasadności rozbudowy tej gałęzi przemysłu obronnego.

